

ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті досліджено напрями фінансування програм соціального розвитку, які здійснюються вітчизняним бізнесом на основі принципів соціальної відповідальності. Визначено особливості співпраці бізнесу та місцевих громад з реалізації соціально-економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: соціальна відповідальність; соціальний розвиток; фінансування; регіон; бізнес.

Abstract: The article explores the areas of financing social development programs implemented by domestic businesses based on the principles of social responsibility. The features of cooperation between business and local communities on the implementation of the socio-economic development of the regions are determined.

Keywords: social responsibility; social development; financing; region; business

Ефективне функціонування економічної системи держави, і особливо її спрямованість на задоволення соціальних потреб громадян, залежить від співпраці державних або місцевих органів влади, бізнесу та суспільства. Гармонійність їх довгострокових цілей діяльності може бути забезпечена за умови реалізації концепції соціальної відповідальності.

У сучасних умовах одним із вагомих важелів економічного і соціального розвитку виступає соціальна відповідальність підприємницьких структур, яка великою мірою сприяє досягненню сталого розвитку в економічній, соціальній та екологічній сферах. Принципи соціальної відповідальності бізнесу є надзвичайно актуальними у країнах з ринковою економікою.

Разом з тим, вони мають характерні риси та особливості у кожній окремій державі, яка їх впроваджує. Як стверджує З. Галушка [1], бізнес не існує поза суспільством, він має безпосередні зв'язки із різними групами впливу, залежить від законодавства, економічної кон'юнктури та низки інших чинників. Однак їх наявність не виступає перешкодою, а змушує шукати нові шляхи соціалізації бізнесу у цьому зовнішньому середовищі. Отже, соціальна відповідальність бізнесу не народжується сама собою. Вона може виникнути лише на основі усвідомлення об'єктивної необхідності такої діяльності або як реакція на стимули, створені державою або ринком.

Науковці вказують [2, с. 42], що у загальному розумінні діяльність вільних ринків покликана максимізувати соціальний добробут та збільшити суспільне процвітання. При цьому, зміни в розвитку суспільства і суспільній свідомості дозволили замислитися над тим, що оцінюючи створювану ринками соціальну цінність, важливо враховувати усі виникаючі в результаті їх діяльності «зовнішні ефекти», включаючи вплив на здоров'я людини та навколишнє середовище. Крім того, саме бізнес є ключовим каталізатором вирішення низки великих взаємопов'язаних глобальних цілей (гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, сталий розвиток міст та спільнот та ін.), які складають ціннісний сенс концепції сталого розвитку.

Практикою доведено, що довгострокова стабільність та фінансова ефективність бізнесу залежить, разом з іншими чинниками, також і від соціально-економічної стабільності регіону, де функціонують підприємства, компанії, фірми. У зв'язку із цим, фінансування різноманітних соціальних програм є одним із пріоритетних напрямів їхньої діяльності.

Протягом останніх років вітчизняні компанії поживляють роботу із соціального розвитку регіонів, у яких вони розташовані. Прикладом соціально відповідального ведення бізнесу у цьому напрямку можна назвати роботу ДП «НАЕК «Енергоатом». Пріоритет соціальної політики компанії – комплексне підвищення якості життя працівників, членів їх родин та населення територій, прилеглих до АЕС. Компанія робить значний внесок в економіку та сталий розвиток територій присутності, сплачуючи податки у місцеві бюджети та створюючи робочі місця. Бере активну участь у вирішенні соціальних проблем, допомагає збереженню культурної спадщини, підтримує освіту, фізичну культуру та спорт [3].

Масштаби діяльності та фінансові можливості НАК «Нафтогаз України» дозволяють реалізовувати на постійній основі різноманітні проекти у рамках внутрішньої та зовнішньої

соціальної політики. Так, наприклад, за 9 місяців 2021 року зведений бюджет України отримав від Укргазвидобування 24,6 млрд грн рентних платежів, з них 1,23 млрд грн надійшло напряму до бюджетів громад та областей, де компанія видобуває газ. З 2015 по 2020 рік компанія спрямувала 250 млн грн у 181 соціально-інфраструктурний проект. Серед ключових проектів останніх років: створення дитячих майданчиків, підвищення безпеки сіл, розбудова інфраструктури освітніх закладів, допомога лікарням [4].

Дослідження Центру «Розвиток КСВ» показали, що у 2016–2019 рр. найбільш поширеними практиками КСВ з досягнення сталого розвитку міст і громад були:

- програми соціального партнерства з містами присутності;
- програми допомоги у розробці стратегій розвитку регіону присутності;
- програми підтримки молодих художників та кінематографістів;
- програми підтримки соціальних ініціатив мешканців громад присутності бізнесу;
- формування культури безпечної поведінки на дорозі;
- проведення освітніх, медичних та екологічних заходів у рамках програм корпоративного волонтерства [5].

Необхідність впровадження політики соціальної відповідальності дедалі більшою мірою актуалізується у свідомості українських підприємців, оскільки підприємства регіону не лише є частиною економічних відносин держави, але і впливають на соціальні процеси сучасного суспільства. Бізнес за таких умов виходить за рамки його професійної орієнтації. Він повинен вибудовувати відносини із безліччю взаємозалежних суб'єктів, тому що на його діяльність, крім внутрішнього середовища, виявляє вплив зовнішнє оточення – влада, громадські організації, споживачі, мешканці території, на якій розташоване підприємство тощо.

Досягнення найбільших результатів у створенні суспільного блага за допомогою практик КСВ можливе за умови системного підходу до неї, що передбачає довгострокове планування, оцінку соціального ефекту і безперервну взаємодію з представниками місцевої громади. Більше того, поширення такого підходу у корпоративних практиках можливе тільки з поширенням концепції у всьому бізнес-співтоваристві, з підвищенням інформованості і розуміння підприємцями значущості і вигідності такої діяльності як для суспільства, так і для самої компанії [6].

Отже, за допомогою соціальної відповідальності відбувається процес формування і реалізації єдності інтересів компанії, працівників, держави, місцевих громад у досягненні конкурентоздатності компанії та соціального розвитку регіонів. Така модель їх співпраці слугує забезпеченню сприятливого середовища для співробітників підприємства та місцевого населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Галушка З. І. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: національні особливості. URL: http://zbirnuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/11.pdf (дата звернення: 12.01.2023).
2. Ольшанський О. В., Крамчанінова М. Д., Какацій С. В. Вплив ініціативи корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на соціально-економічний розвиток регіонів України. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2021. № 6 (270). С. 41–46.
3. ДП «НАЕК «Енергоатом». Сприяння місцевим громадам. URL: <https://www.energoatom.com.ua/parts/pdf-file/nonfinreport2020.pdf> (дата звернення: 14.01.2023).
4. НАК «Нафтогаз України». Соціальне партнерство. Підтримка громад. URL: <https://www.naftogaz.com/community-support> (дата звернення: 14.01.2023).
5. Внесок українського бізнесу в реалізацію Україною Цілей сталого розвитку 2016–2020 рр. URL: <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/Vpliv-biznesu-na-CSR.pdf> (дата звернення: 14.01.2023).
6. Бержанір А. Л., Чирва Г. М. Методологія теоретичних досліджень корпоративної соціальної відповідальності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 122–125. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/10138/1/Method_teor_dosl_KSV.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

Бержанір Анатолій Леонідович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, e-mail: bal8@ukr.net

Berzhanir Anatolii L. – PhD (Sociology), Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychuna Uman State Pedagogical University, Uman, e-mail: bal8@ukr.net